

Vad innebär den kommande pensionsreformen för pensionärer?

Kimmo Koivurinne, analytiker

23.4.2024

**Ingen pensionsdebatt innan riksdagsvalet
men ändå blev det en pensionsreform i
regeringsprogrammet...**

Olika synvinkel på pensionsystemets hållbarhet?

”Staten skulle behöva lite stöd”

”Ymnighetshorn”

”Pensionsbomben”

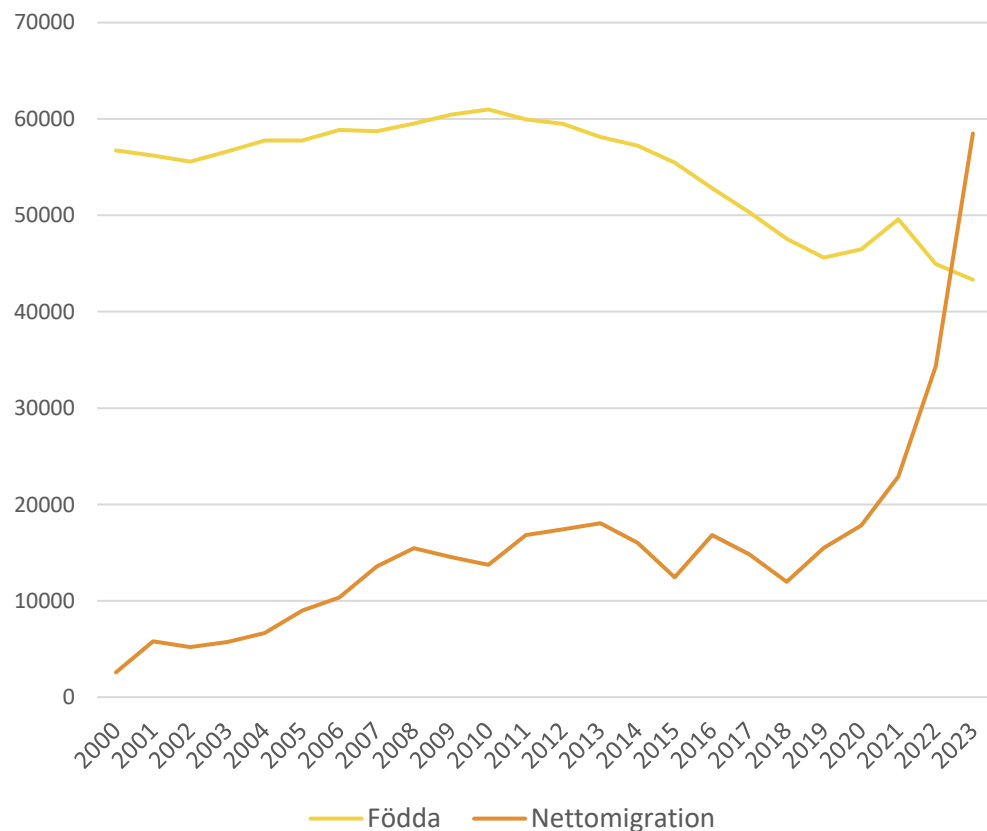

**”Pensionssystemet
har inte rubbats av de
aktuella kriserna”**

Nativitet sjunker, arbetsrelaterad invandring stiger

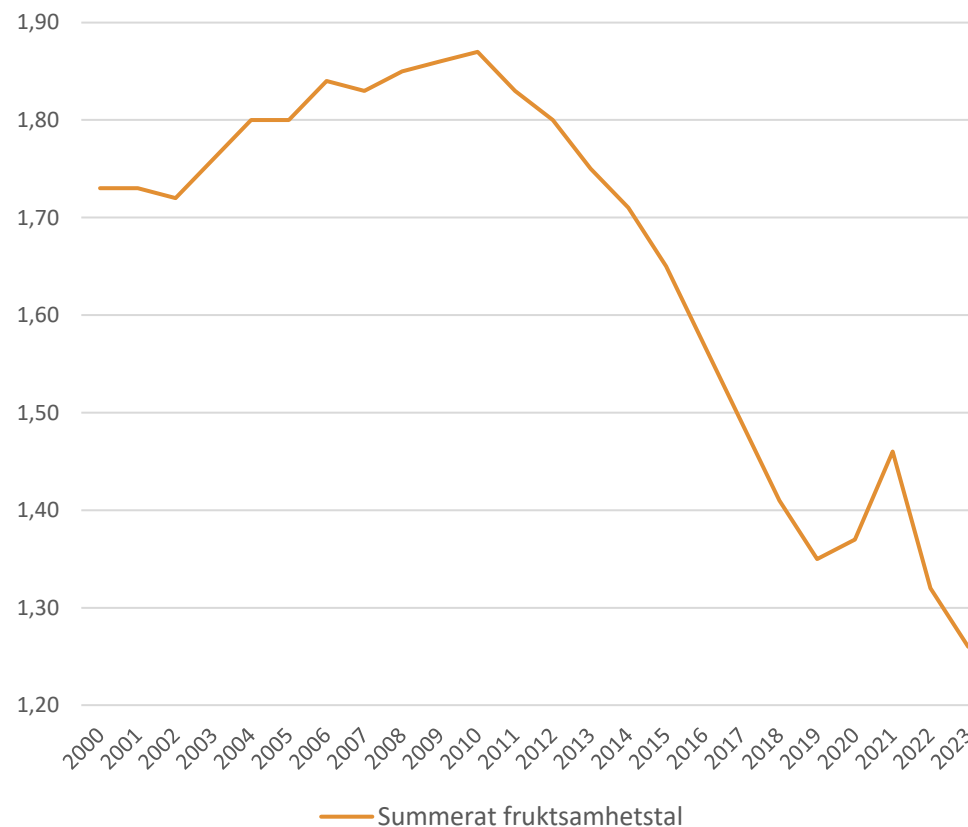
Födelseföretalen i Finland år 2023 var de lägsta i mätningens historia. Befolkningen åldras. Detta sätter press på såväl arbetspensionssystemet som statens social- och hälsoavgifter. Samtidigt är den arbetsrelaterade invandringen rekordhög men enbart det kommer inte att rätta till situationen.

Födda & nettomigration 2000-2023*

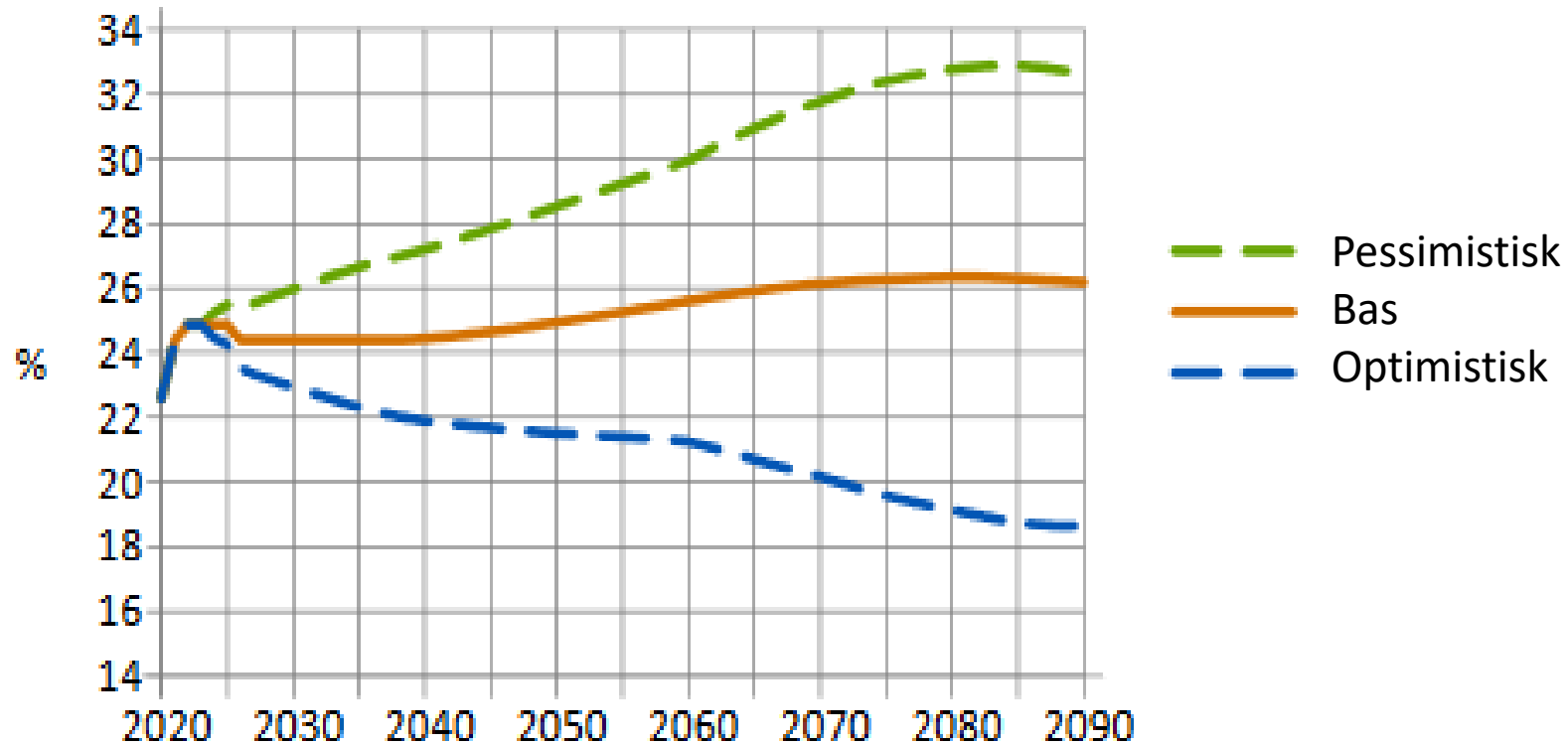
* 2023 (preliminära siffror)

Summerat fruktsamhetstal 2000-2023*

* 2023 (preliminära siffror)

ArPL-avgiften i procent av lönerna

Tre element, flera olika intressen

Stärka
finansieringen av
pensioner

Pensionsavgifter

**Pensionstillgångar +
avkastning**

Inkomst-
fördelning
och dess
förändring
över tid

Trygga nivån på
pensionerna

Pensionsförmåner

Pensioner i regeringsprogrammet samt reformuppdraget

- För att säkra den finansiella hållbarheten och för att trygga en tillräcklig förmånsnivå bereds ändringar i arbetspensionsystemet på trepartsbasis.
- Pensionssystemet utvecklas som en del av de offentliga finanserna.
- Ny sorts stoppbräda: i sista hand kommer regeringen fatta de behövliga beslut.
- I helheten ingår även effektivisering av placeringsverksamhet och en utvärdering av utvecklingsbehoven inom FöPL-systemet.
- Var finns de mjukande faktorerna / ingredienserna för hållbart arbetsliv?
- **Arbetsgruppen utreder reformåtgärder → Q4 2023 – 31.1.2025**

Pensionsreformens två spår

- Förstärka de offentliga finanserna 0,4 %/BNP = ca. 1 mrd

1. beslutsbaserade reformåtgärder

2. ett regelbaserat stabiliseringssystem

Pensionärer?

Vad innebär ett regelbaserat stabiliseringssystem?

- Syftar till att stabilisera den finansiella hållbarheten.
- Arbetspensionssystemet innehåller redan automatik:
 - a. livslängskoefficienten
 - b. pensionsåldern
- Blir det en balanseringsmekanism av begränsad omfattning eller en sk. allmänstabilisator?
- Det handlar om ett på förhand fastställt tillvägagångssätt:
 - Stabiliseringssystem aktiveras av vissa kriterier
 - Pensionssystemet stabiliseras på ett visst sätt, inom vissa tidsramar
- Vilka element skulle ingå i stabiliseringssystemet: avgifter, förmåner, tillgångar?

**Biffen med stabiliseringssystemet är
riskfördelning mellan löntagare,
arbetsgivare och pensionärer
(skulle finansieringen drabbas av problem)**

Möjligheter

- Förutbestämda regler för reformering
- Vad gör man vid eventuellt över/underskott?
- Pensionssystemet tar sig till jämvikt inom definierad tidsram
- Möjligt att allokera finansieringsrisker mellan generationer
- Stabila pensionsavgifter

Risker

- I fall nu fastslagna regler realiserar på något oväntat sätt i framtiden
- Stabiliseringsystemet ev. känsligt mot politiska kursändringar
- Pensionsskyddet kan bero på ekonomiska konjunkturer
- Kan leda till slumpmässiga effekter mellan generationer
- Pensionsskyddets nivå

Ett stabileringsringssystem medför mindre förmåner vid eventuella finansieringsproblem

Telas synvinkel på stabiliseringssystem

1.

Arbetspensionen skall ha tillräcklig ersättningsnivå även från de ungas perspektiv
(jmf. regeringsprogrammet)

2.

Arbetspensionen skall vara förmånsbaserad även i framtiden (jmf. regeringsprogrammet)

3.

Mekanismen skall inte basera sig på de offentliga finansernas utsikter

4.

Stabilisatorn skall stöda arbetspensionsfinansieringens hållbarhet på lång sikt

5.

Automatiken får inte leda till politisering av arbetspensionsreformer

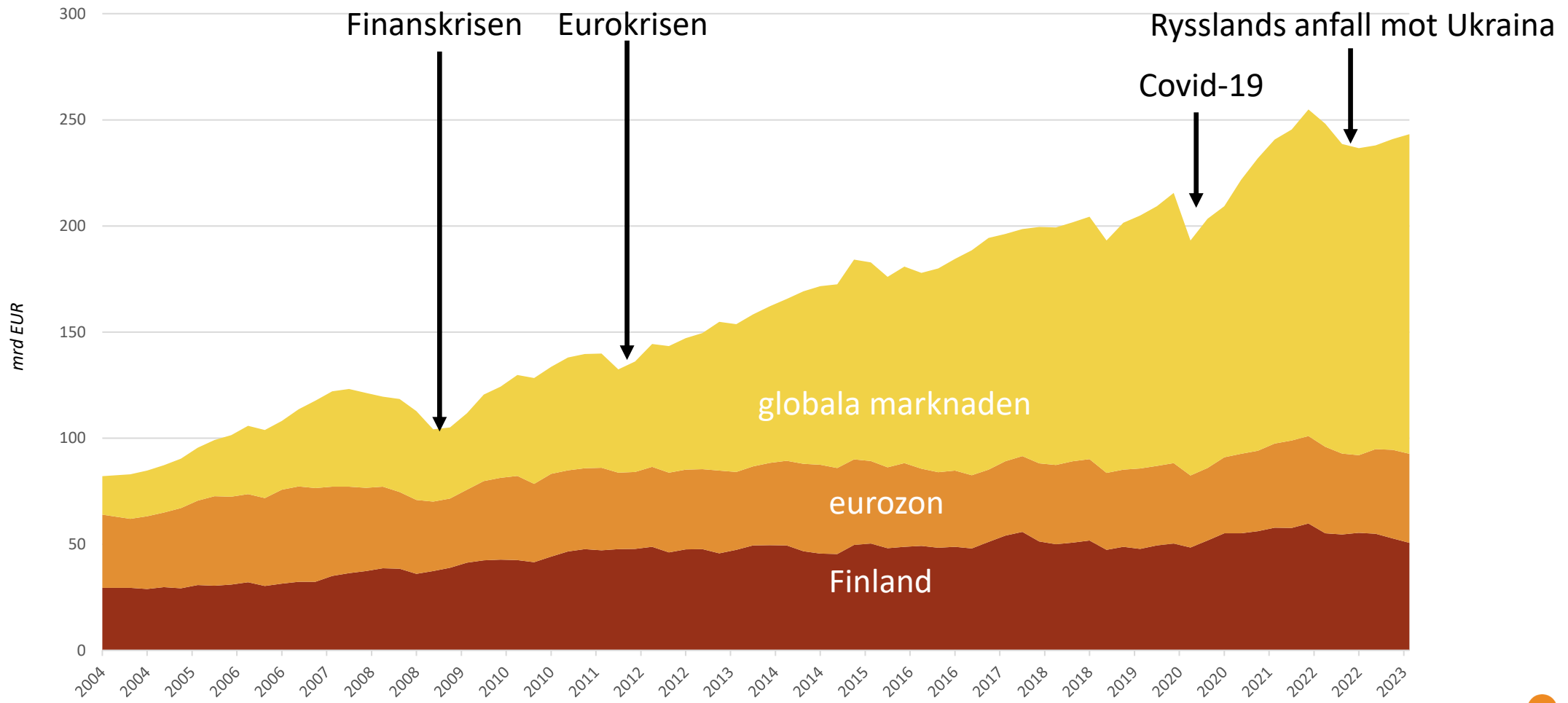
6.

Man skall omfattande evaluera stabilisatorns inverkan på pensionssystemet

Fundamentala frågor

- Hurdan är pensionärernas riskbäringsförmåga?
- Vad innebär stabiliseringssystemet åt olika åldersklasser?
 - och hur blir det mellan könen?
- Hur fattar man beslut om arbetspensioner i framtiden?
- Kommer man att förbinda sig till stabiliseringsmodellen och förs det alls debatt om saken?
- Vad händer det inom offentliga finanser i fall man minskar på arbetspensionsförmåner?

Pensionstillgångar 2004—Q2/2023

Källa: TELA

1.

Man kan sträva efter pensionsreformens mål genom att justera förmåner eller avgifter eller genom att öka placeringsavkastning.

2.

Det primära sättet att erhålla högre placeringsavkastning är att öka andelen aktieinvesteringar.

3.

Arbetspensionsförsäkrarnas placeringsverksamhet regleras på ett sätt som inte ger full möjlighet att utnyttja pensionstillgångarnas långa tidshorisont.

Då får man inte den bästa möjliga avkastningen från marknaden.

Man syftar till högre avkastning genom ökad risktagning

4.

Den nuvarande regleringsmekanismen sänker arbetspensionsbolagens riskbuffertar när avkastningen blir låg, dvs. när marknaden faller. Den skärpta solvenssituationen kräver att man minskar på riskerna i portföljen.

5.

Arbetspensionsförsäkrare måste alltså sälja aktier när kurserna faller och köpa när kurserna stiger. Den medcykliska förvaltningen kommer sannolikt att minska avkastningen på lång sikt.

6.

Överträdelser av solvenskraven monitoreras dagligen och en mycket kort marknadsfluktuation kan göra att pensionsförsäkraren blir tvungen att anpassa sin riskprofil även om placeringshorisonten är lång.

För att de offentliga finansernas sparmål på 0,4 % av BNP skulle uppnås enbart genom bättre investeringsavkastning, borde avkastningen öka med minst 0,5 procentenheter per år. Det är ett krävande mål i dagens investeringsvärld.

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken, den 24.1.

”Regeringen har sökt besparingar främst i förmåner för befolkningen i arbetsför ålder, trots att en betydande del av socialförsäkringsutgifter går till pensionärer. Å andra sidan vill regeringen också reformera pensionssystemet.”

Folkpensionsindex och arbetspensionsindex tryggar pensionförmånens köpkraft

- Dessa index följer löne- och prisutveckling med ett litet dröjsmål beroende på kalkylmetoden.
- Extra justering på +3,5 % av folkpensioner (1.8.2022). För arbetspensioner motsvarande justeringar under tider av högre inflation (1977–1984).
- Indexhöjningen 2024 för arbetspensioner +5,7 %. Folkpension +5,9 %. Lönekoeficienten 5,1%.
- Priser stiger nu snabbare än löner och denna undantagssituation kan fortsätta en bra stund tills inflationen lugnar ner sig.

**Intjänad
arbetspension är
privat förmögenhet.**

**Det tryggas enligt
grundlagens §15 om
egendomsskydd.**

Arbetspension är socialförsäkring – pensionsmedel kan ej användas som en del av statens finanser

- Arbetspensionssystemet i Finland är till sin förvaltning decentraliserat och skilt från den övriga offentliga ekonomin. Pensionsavgiften är inte en skatt. Den går till arbetspensionsförsäkraren och inte ens indirekt till staten. Intjänad arbetspension är privat förmögenhet, som tryggas av grundlagens §15 (egendomsskydd).
- Vid nationalräkenskaper räknas arbetspensionsförsäkrare som offentliga enheter. Klassificeringen härstammar från de medel som hjälpte Finland att uppfylla kraven för den ekonomiska och monetära unionen EMU på 1990-talet.
- Under åren har man sänkt den totala skattesatsen för att upprätthålla konkurrenskraften. Statsekonomi, kommunsektorn och välfärdsregionerna har underskott. Arbetspensionssystemet däremot ackumulerar ett överskott i nationalräkenskaperna.
- Trots detta kan arbetspensionssystemets tillgångar inte användas till annat än att finansiera pensioner. Pensionstillgångarnas enda funktion är att trygga den försäkrades försörjning vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga eller anhörigvårdares död.

Sammanfattning

- Arbetspensionssystemet skall hållas separat i förhållande till offentliga ekonomin .
- Regeringsprogrammets eventuella stoppbräda skulle visa hur politiska partier förbinder sig till pensionssystemets grundprinciper.
- Stabiliseringsmekanismen kommer i praktiken fördela finansieringsrisker även till pensionärer → indexbromsen
- Arbetspensionen ska även i framtiden vara inkomstbaserad, förmånsbaserad, förutsägbar och livslång samt skyddad mot inflation.
- Flera sätt att måttligt höja risknivån för arbetspensionsfonder.
- Viktigt att noggrant analysera investeringsreformens effekter.

Tack!

Kimmo Koivurinne

kimmo.koivurinne@tela.fi

X: [@KimmoKoivurinne](https://twitter.com/KimmoKoivurinne)

[linkedin.com/in/koivurinne](https://www.linkedin.com/in/koivurinne)